

DET TALTE ORD GÆLDER

Taleseddel til FOU samrådsspørgsmål Æ og Z vedr. 23 irakeres søgsmål, operation Green Desert

Mandag den 3. juni 2013 kl. 14

MF Nikolaj Villumsen (EL) har stillet spørgsmål Z og Æ til besvarelse i samråd den 3. juni 2013. Spørgsmålene er stillet med baggrund i den af 23 irakere anlagte retssag mod Forsvarsministeriet vedrørende behandling under tilbageholdelse i forbindelse med Operation Green Desert i Irak i 2004.

Spørgsmålene blev oprindeligt alene stillet til forsvarsministeren, men er efterfølgende også rettet til justitsministeren.

FOU samrådsspørgsmål Z

"Vil ministeren redegøre for, hvordan Danmark i sagen om de i alt 23 irakere fra Green Desset Operationen er i stand til at opfylde kravet i artikel 14 i Torturkonventionen, om at enhver deltagende stat i sit retssystem skal sikre ofret oprejsning, set i lyset af Danmarks krav om sikkerhedsstillelse og forældelse i sagen. Ministeren bedes i den forbindelse forholde sig til henvendelsen fra Dignity (jf. FOU alm.del bilag 137), der kommenterer på ministerens besvarelse i samrådet den 5. februar 2013."

FOU samrådsspørgsmål Æ

"Ministeren bedes yderligere redegøre for, hvordan et sådan krav, der alene er en juridisk mulighed, kan have forrang for bindende konventioner såsom EMRK artikel 6 og Torturkonventionen artikel 14. Mener ministeren ikke, at man bør vælge den mulighed, der over overholder konventioner, hvis der findes flere juridiske muligheder?"

Besvarelse af samrådsspørgsmål Z og Æ

- Jeg vil – om spørgeren kan tiltræde dette – gerne besvare spørgsmålene samlet. I modsat fald kan besvarelsen naturligvis også ske spørgsmål for spørgsmål.
- [De to spørgsmål, som er stillet til mig, lyder:

Spørgsmål Z

”Vil ministeren redegøre for, hvordan Danmark i sagen om de i alt 23 irakere fra Green Desset Operationen er i stand til at opfylde kravet i artikel 14 i Torturkonventionen, om at enhver deltagende stat i sit retssystem skal sikre ofret oprejsning, set i lyset af Danmarks krav om sikkerhedsstillelse og forældelse i sagen. Ministeren bedes i den forbindelse forholde sig til henvendelsen fra Dignity (jf. FOU alm.del bilag 137), der kommenterer på ministerens besvarelse i samrådet den 5. februar 2013.”

Spørgsmål Æ

”Ministeren bedes yderligere redegøre for, hvordan et sådan krav, der alene er en juridisk mulighed, kan have forrang for bindende konventioner såsom EMRK artikel 6 og Torturkonventionen artikel 14. Mener ministeren ikke, at man bør vælge den mulighed, der over overholder konventioner, hvis der findes flere juridiske muligheder?”]

-o0o.

- Indledningsvis vil jeg gerne sige, at regeringen lægger vægt på, at det undersøges, hvad der er op og ned i de sager, som har været omtalt om evt. dansk ansvar for mishandling af tilbageholdte i Irak og Afghanistan.
- Derfor er det også sager, som er eller har været genstand for nærmere undersøgelse i 1) regi af Forsvarets Auditørkorps, 2) sager som undersøgelseskommissionen vedrørende den danske krigsdeltagelse i Irak og Afghanistan vil være beskæftiget med, og, for så vidt angår anledningen til dette samråd, 3) sager som behandles for domstolene.

- Som det fremgår af formuleringen af samrådsspørgsmål Z og Æ tager spørgsmålene afsæt i de civile retssager, som advokat Christian Harlang, på vegne i alt 23 irakere, har anlagt mod staten, og som i øjeblikket verserer ved de danske domstole.
- Jeg vil derfor gerne starte med at understrege, at retssager skal behandles ved domstolene og ikke for et udvalg i Folketinget, hvorfor jeg anser det for rigtigst ikke at inkludere mig på en nærmere drøftelse af disse retssager her.
- Spørgsmålene vedrører endvidere reglerne om sikkerhedsstillelse, som findes i den civile retspleje, og reglerne om forældelse. Jeg må derfor også understrege, at jeg som forsvarsminister ikke er ansvarlig for retsplejeloven eller forældelsesloven. Det er derimod justitsministeren, som også deltager i dagens samråd.
- Når dette er sagt, må jeg minde om, at samråd L, den 5. februar 2013, ligeledes vedrørte spørgsmål om sikkerhedsstillelse og forældelse i de samme verserende retssager, herunder spørgsmål om forenelighed med torturkonventionen.

[Samråd L spørgsmålet lød:

”Ministeren bedes redegøre for, hvordan kravet om forældelse og sikkerhedsstillelse af 40.000 kr. pr. iraker i sagen om de i alt 23 irakere fra Green Dessert Operationen er i tråd med torturkonventionens krav om hjælp til sager om erstatning samt understregning af, at tortursager aldrig kan blive forældede på grund af deres meget alvorlige karakter.”]

- Der blev til brug for besvarelsen af samrådsspørgsmål L indhentet en generel udtalelse fra Justitsministeriet om Torturkonventionens forhold til den relevante danske lovgivning.

- Jeg kan i det hele fortsat [og som svar på samrådsspørgsmål Z] henholde mig til denne udtalelse fra Justitsministeriet, som jeg gerne [- om ønsket -] skal gengive på ny.
- [Som jeg gengav på samrådet den 5. februar 2013 har Justitsministeriet bl.a. oplyst følgende:

”Den danske lovgivning om sikkerhedsstillelse for sagsomkostninger og forældelse af civilretlige krav er efter ministeriets opfattelse i overensstemmelse med Torturkonventionen.

Torturkonventionen indeholder bestemmelser om personers adgang til at kunne få behandlet en klage over tortur og få oprejsning, hvis tortur har fundet sted.

Men Torturkonventionen indeholder ikke specifikke bestemmelser om sikkerhedsstillelse eller om forældelse i civile sager vedrørende erstatning eller godtgørelse i sager om tortur.

Det er korrekt, at FN’s Torturkomité over for Danmark har anbefalet, at strafansvar for torturhandlinger ikke bør kunne forældes. Men komitéens anbefaling angår strafansvar og ikke civilretligt erstatningsansvar. Den verserende retssag angår civilretligt erstatningsansvar.

For så vidt angår den strafferetlige forældelse, kan det i øvrigt oplyses, at der – efter en lovændring, som trådte i kraft den 1. januar 2008 – ikke indtræder forældelse af strafansvar for tortur.”]

- Vedrørende Dignitys kommentar til besvarelsen af samrådsspørgsmål L [FOU alm. del. bilag 137], relaterer denne sig netop til Justitsministeriets udtalelse. Kommentaren fra Dignity, som jeg har læst den, er en generel juridisk redegørelse for, hvilke momenter, der i henhold til Dignitys

retsoptattelse, bør indgå i domstolenes vurdering af spørgsmålet om sikkerhedsstillelse og forældelse.

- Selvom forholdet mellem på den ene side Danmarks internationale forpligtelser og på den anden side reglerne om sikkerhedsstillelse og forældelse er et spørgsmål, der henhører under justitsministeren, skal jeg for god ordens skyld bemærke, at det i forhold til verserende retssager jo netop er domstolene, der tager stilling til spørgsmål om sikkerhedsstillelse og forældelse.
- Derfor er det også i retten, at påstande og anbringender i en verserende sag fremsættes. Det synes jeg, alle står sig bedst ved.
- Jeg vil derfor begrænse mig til at forsikre udvalget om, at alle relevante spørgsmål, herunder af processuel art [hvortil hører spørgsmål om sikkerhedsstillelse], er genstand for grundig drøftelse med Kammeradvokaten, hvilket også fremgår af mit svar den 2. november 2012 på S 300.
- Som oplyst i min besvarelse af S 300 – har man i den forbindelse ikke fundet særlige forhold, og jeg citerer, "der skulle begrunde, at man fraviger **praksis** med hensyn til afvisning af forældede betalingskrav samt kravet om sikkerhedsstillelse" citat slut.
- For regeringen [og ikke kun i forhold til den konkrete sag, som er baggrund for dagens samråd,] er det afgørende, at de spilleregler, som Folketinget selv, efter nøje overvejelser, har fastsat respekteres [f.eks. forældelsesloven og retsplejeloven]. Også når staten er part i sagen.
- Er man ikke enig med reglerne, står det ethvert folketingsmedlem frit for at stille forslag om at få dem ændret [GRL § 41, stk. 1].

DET TALTE ORD GÆLDER

- Det er regeringens grundlæggende holdning, at retssager skal behandles ved domstolene og ikke i Folketinget.
- Det vil være upassende, at vi her i Folketinget tager en diskussion af spørgsmålene om reglernes anvendelse i den konkrete sag, da svaret på dem kan have betydning for den verserende sags afgørelse.
- Det er nu op til retten at afgøre, hvorvidt der er særlige grunde, der taler for at fritage sagsøgerne for kravet om sikkerhedsstillelse [, jf. herved at retsplejelovens § 321, stk. 1, netop fastsætter, at *"Sikkerhedens art og størrelse fastsættes af retten, der tillige kan fritage for sikkerhedsstillelse, hvis særlige grunde taler for det"*] og dernæst hvorvidt de rejste krav er forældede.
- Og det er jeg helt tryk ved. Danmark er en retsstat med uafhængige domstole, der nyder stor tillid. Det er en tillid, som jeg deler. Jeg har derfor også fuld tillid til domstolene i den konkrete sag, herunder i forhold til de spørgsmål, der rejser sig af processuel karakter.
- Når jeg føler et behov for at understrege min tillid til domstolene, er det fordi jeg sommertider får det indtryk, at denne tillid ikke deles af alle mine kollegaer her i Folketinget. Og det har jeg svært ved at forstå.
- Når det er sagt, formoder jeg, at justitsministeren vil være enig med mig i, at det er rigtigst ikke her at indgå i yderligere drøftelser om de verserende civile retssager.
- For god ordens skyld kan jeg dog afslutningsvis oplyse følgende om status for sagernes behandling ved domstolene:
- Procesbevillingsnævnet gav den 15. maj 2013 sagsøgerne kæretilladelse til at indbringe Østre Landsrets beslutning af 8. juni 2012 om sikkerhedsstillelse for sagsomkostninger for Højesteret.

DET TALTE ORD GÆLDER

- Østre Landsret har endvidere taget skridt til at beramme delhovedforhandlinger om spørgsmålet om forældelse.
- Domstolene har således endnu ikke taget endelig stilling til hverken spørgsmålet om sikkerhedsstillelse eller forældelse.
- Så meget desto mere finder jeg, at der fra politisk side bør udvises tilbageholdenhed med at kommentere nærmere på de altså fortsat verserende civile retssager.
- For så vidt angår samrådsspørgsmål Æ kan jeg fortsat henholde mig til min allerede nævnte besvarelse af den 2. november 2012 af S300.
- [S 300, som var stillet af MF Pernille Skipper (EL) den 24. oktober 2012 lød:
"Vil ministeren redegøre for, hvorfor man i forbindelse med 11 irakers civil søgsmål mod den danske stat ikke har benyttet muligheden for at fravige kravet om sikkerhedsstillelse og muligheden for ikke at nedlægge påstand om forældelse, herunder hvilke overvejelser ministeren har gjort sig i forbindelse med Kammeradvokatens henvendelse herom?".]
- [Af mit svar på S 300 fremgår bl.a. – og jeg citerer – *"Kammeradvokaten og procesdelegationen, bestående af repræsentanter fra Forsvarsministeriet, Statsministeriet, Justitsministeriet og Udenrigsministeriet, har ikke i den konkrete sag fundet særlige forhold, der skulle begrunde, at man fraviger praksis med hensyn til afvisning af forældede betalingskrav samt kravet om sikkerhedsstillelse"* – citat slut.]
- I samråd med statens sagkyndige rådgiver, Kammeradvokaten, har regeringen, som part i sagen, således på sagligt grundlag forholdt sig til,

hvorledes statens interesser bedst varetages inden for de spilleregler, der gælder for en retssag som den omhandlede.

- Når alt dette er sagt, skal der fortsat ikke være tvivl om, at regeringen lægger vægt på, at Danmark og danske styrker, i forbindelse med deltagelse i internationale operationer, overholder vores folkeretlige forpligtelser.
- Imidlertid står vi os – også i forhold til den konkrete sag – bedst ved – at undlade at kommentere verserende retssager og lade domstolene tage stilling til de i sagerne rejste spørgsmål, herunder også spørgsmål af processuel art. Og det er jeg, som sagt, helt tryk ved.
- Derudover minder jeg om, at undersøgelseskommissionen, nedsat af justitsministeren den 7. november 2012, bl.a. skal undersøge og redegøre for, om de folkeretlige forpligtelser, som påhviler Danmark, er blevet overholdt i forbindelse med tilbageholdelsen af personer under den danske krigsdeltagelse i Irak.
- Dette afslutter min besvarelse af samrådsspørgsmål Z og Æ.